

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Реферат на:

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітній ступінь «магістр»

на тему:

**«МЕТОДИКА КОРЕКЦІЇ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»**

Виконала: студентка II курсу, групи 614аз,
Спеціальності: 016 Спеціальна освіта
Освітня програма: Спеціальна освіта
Анненкова Наталія Юріївна

Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Павлюк В. І.

Рецензент: кандидат педагогічних наук,
доцент Попиченко С. С.

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ КОРЕКЦІЇ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	7
1.1. Особливості мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.....	7
1.2. Стан сформованості мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.....	23
РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ КОРЕКЦІЇ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	38
2.1. Методика корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.....	38
2.2. Аналіз результатів експериментальної роботи.....	67
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Інтелектуальна діяльність людини визначає перспективи її соціалізації, а тому у цьому аспекті велику роль має образне мислення, яке переважає у дошкільному віці. Саме від нього більшою мірою залежить успішність у опануванні освітньою програмою закладу дошкільної освіти, тому науковцями доведено, що на ґрунті образного мислення у дітей дошкільного віку формується інтелект. Наразі є важливим розв'язання завдання успішної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у соціальну реальність нашої країни. Саме науково обґрунтована корекція мислення такої дитини, психолого-педагогічний супровід її розвитку забезпечує підґрунтя створення передумов навчальної діяльності, успішної соціалізації та виводить на перший план потребу кардинально нового ставлення й підтримки такої дитини на етапі дошкільного дитинства у системі виховання – спеціального, інклюзивного та інтегрованого.

Про це свідчать нормативно-правові документи щодо соціалізації та навчання дітей з особливими освітніми потребами: Лист МОН України «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах», Наказ МОН України «Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі», Наказ МОН України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг», Наказ МОН України «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних групах закладів дошкільної освіти». Представлені нормативні документи є доказом необхідності прискіпливої уваги до дітей з особливими освітніми потребами. Проблеми корекційного навчання та виховання таких дітей на різних етапах становлення психокорекційної педагогіки та психології в Україні були предметом вивчення багатьох науковців (В. Бондар, Л. Вавіна, О. Гаврилов,

І. Дмитрієва, І. Єременко, М. Козленко, Н. Коломинський, М. Матвєєва, Г. Мерсіянова, С. Миронова, Т. Сак, В. Синьов, Н. Стадненко, М. Супрун, К. Турчинська, О. Хохліна, Д. Шульженко та ін.).

Принципи корекційної роботи з дітьми з інтелектуальним порушенням було закладено в працях О. Граборова, Г. Дульнєва, І. Єременка, Л. Занкова, В. Лубовського, В. Синьова, І. Соловійова, Ж. Шиф.

Проте, в науковій літературі майже не висвітлено питання корекції мислення дошкільників, що й зумовило вибір теми дослідження: **«Методика корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами»**.

Мета дослідження теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити адаптовану методику корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами за І. Войтюк.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження.
2. З'ясувати особливості мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.
3. Визначити актуальний стан мислення старших дошкільників з особливими освітніми потребами на основі вивчення сформованості його критеріїв.
4. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити адаптовану методику корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Об'єкт дослідження: мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: методика корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* - аналіз, синтез,

порівняння та узагальнення джерел з проблеми дослідження з метою визначення основ вивчення стану питання корекції мислення дошкільників з особливими освітніми потребами;

- *емпіричні* - спостереження, бесіди з метою збору психолого-педагогічної інформації про особливості мислення дошкільників з особливими освітніми потребами; тести для отримання показників мислення старших дошкільників з особливими освітніми потребами; психолого-педагогічні експерименти констатувального та формувального характеру.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу здійснено на базі закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №36 «Ромашка» Білоцерківської міської ради Київської області та закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №25 «Оленка» Білоцерківської міської ради Київської області.

Теоретичне значення: класифіковано теоретичні підходи до корекції мислення у дитячому віці; створено діагностичний інструментарій для визначення сучасного стану сформованості мислення дошкільників з особливими освітніми потребами з врахуванням його критеріїв та рівнів.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні в освітній процес адаптованої методики корекції мислення старших дошкільників з особливими освітніми потребами; критеріїв та рівнів сформованості для оцінки мислення старшого дошкільника з особливими освітніми потребами.

Апробація результатів дослідження. Зміст основних положень і результатів роботи подано у вигляді доповідей та виступів на звітних науково-практичних конференціях Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2022-2023 рр.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (84 позиції), додатків. Повний обсяг роботи становить 98 сторінок, з них основного тексту – 76 сторінок.

ВИСНОВКИ

Здійснено теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження. Визначено, що психолого-педагогічний підхід вивчення питань корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами в науковій літературі, є визначальним та універсальним, що забезпечує дослідження особистісних характеристик дитини; домінування індивідуального підходу та широке застосування надбань гуманістичної парадигми; орієнтація сучасної науки на три принципи: гуманізації, фундаменталізації та інтеграції.

Корекція мислення дошкільників з особливими освітніми потребами – це цілеспрямоване на поліпшення розвитку дитини диференційоване навчання та виховання з психотерапевтичним ефектом, максимальна стимуляція усіх мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, критичність мислення), культурне зростання дитини в насиченому повноцінному освітньому середовищі, що може забезпечити успішне входження її в суспільство з залученням до різних сфер активної та адекватної життєдіяльності.

З'ясовано особливості мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами, зокрема порушення особливостей уваги, знижена швидкість сприймання об'єктів, труднощі у розумінні зверненого мовлення, порушення запам'ятовування, порушення мислення, емоційна незрілість, порушення вольових процесів. Розкрито корекційно-розвивальний потенціал нетрадиційної зображувальної діяльності. З'ясовано, що нетрадиційна зображувальна діяльність є дієвим засобом для розвитку та корекції мислення дітей з особливими освітніми потребами, використовується як елемент психокорекції, впливаючи тим самим і на якість вербального контакту. Нетрадиційні техніки зображувальної діяльності допомагають дитини зорієнтуватися у просторі, оцінити властивості предметів, скоригувати сенсорний розвиток; значно впливають на операційні компоненти мислення,

на ефективність вирішення наочно-образних завдань; формування позитивної самооцінки дитини; на позбавлення від негативних почуттів; мотивації інтересу до інтелектуальної діяльності, до пізнання світу та мистецтва, до креативності.

Визначено актуальний стан мислення старших дошкільників з особливими освітніми потребами на основі вивчення сформованості його критеріїв. Виокремлено наступні критерії мислення старшого дошкільника: операційно-діяльнісний, мотиваційно-пізнавальний та емоційно-критичний. З метою діагностичного дослідження стану мислення старших дошкільників з особливими освітніми потребами ми підібрали методики для діагностики презентованих критеріїв: методика «Розрізані малюнки» (модифікований варіант), методика «Склади коло» (розробка Л. Фатіхової), методика «Виключення предметів, що не підходять до групи (модифікований варіант)» та кольорового тесту М. Люшера.

Виявлено наступні результати: більшість досліджуваних старших дошкільників з особливими освітніми потребами характеризуються низьким та частково середнім рівнем за операційно-діялісним критерієм розвитку мислення. За показниками мотиваційно-пізнавального критерію розвитку мислення дошкільників домінували середній та низький рівні.

Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено адаптовану методику корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Визначено, що методика корекції мислення старших дошкільників представляє цілеспрямоване корекційне, диференційоване навчання та виховання з психотерапевтичним ефектом, максимально стимулює усі мисленнєві операції (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, критичність мислення), стимулює культурне зростання дитини в насиченому повноцінному освітньому середовищі, що може забезпечити успішне входження її в суспільство із залученням до різних сфер життєдіяльності.

Впровадження та апробація адаптованої методики корекції мислення дошкільників здійснювалися за трьома основними напрямками: робота з

батьками, педагогами, дітьми. Головною метою роботи є залучення батьків та вихователів до системної взаємодії з професіоналами, створення єдиного простору закладу дошкільної освіти й родини задля забезпечення гармонійної корекції вихованців та їхнього подальшого інтелектуального становлення. Впровадження методики передбачало системність, повторюваність, послідовність та систематичність корекційної роботи.

Впровадження в освітній процес адаптованої методики корекції мислення старших дошкільників з особливими освітніми потребами засвідчила її доцільність та ефективність. Суттєві відмінності відзначалися між представленістю показників середнього рівня (й відповідно низького рівня) в контрольній та експериментальній групах за всіма критеріями мислення старшого дошкільника з особливими освітніми потребами.